

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

1) Exodus Chapter 19

(16) It happened on the third day, when it was morning, that there were thunder and lightning, and a thick cloud on the mountain, and the sound of an exceedingly loud trumpet; and all the people who were in the camp trembled. (17) Moses led the people out of the camp to meet God; and they stood at the lower part of the mountain.

1) שמות פרק יט

(טֹז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִּׁי בִּהְיֹת הַבּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְּרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקֹל שׁפֶּר חָזֶק מְאֹד **וַיַּחֲרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר** בַּמַ**חֲנֶה**: (יז) וַיּוֹצֵא מִשֶּׁה אֶת הָעָם לִקְרָאת הָאֱלֹהִים מִן הַמַחֲנֶה וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר:

2) Exodus Chapter 20

(15) All the people perceived the thundering, the lightning, the sound of the trumpet, and the mountain smoking. When the people saw it, they trembled, and stayed at a distance. (16) They said to Moses, "Speak with us yourself, and we will listen; but don't let God speak with us, lest we die." (17) Moses said to the people, "Don't be afraid, for God has come to test you, and that his fear may be before you, that you won't sin." (18) The people stayed at a distance, and Moses drew near to the thick darkness where God was.

2) שמות פרק כ

(טו) וַכל העם רֹאים אַת הקּוֹלֹת וְאֶת הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשַּׁפָר וְאֶת ָּהָר עָשֵׁן וַיַּ**רָא הַעַם וַיַּנֵעוּ** וַיַּעַמָּדוּ מֵרחק: (טז) וַיאמָרוּ אֵל משה דבר אתה עמנו ונשמעה וָאַל יִדַבֶּר עִמַנוּ אֱלֹהִים פָּן נַמוּת: יז) וַיֹּאמֵר מֹשֵׁה אֵל העם אל) <u>תּיראוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם</u> האֵלהִים ובַעבור תִּהְיֵה לבלתּי פניכם על יראתו ַ <u>תחטאוּ</u>: (יח) וַיַּעֵמֹד הָעָם מֶרָחֹק וּמשֶׁה נָגַשׁ אֶל הָעַרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם ַבַּאֱלֹהִים:

3) Deuteronomy Chapter 5

(20) It happened, when you heard the voice out of the midst of the darkness, while the mountain was burning with fire, that you came near to me, even all the heads of your tribes, and your elders; (21) and you said, "Behold, Hashem our God has shown us his glory and his greatness, and we have heard his voice out of the midst of the fire: we have seen this day that God does speak with man, and he lives. (22) Now therefore why should we die? For this great fire will consume us: if we hear the voice of Hashem our God any more, then we shall die. (23) For who is there of all flesh, that has heard the voice of the living God speaking out of the midst of the fire, as we have, and lived? (24) Go near, and hear all that Hashem our God shall say: and tell us all that Hashem our God shall tell you; and we will hear it, and do it." (25) Hashem heard the voice of your words, when you spoke to me; and Hashem said to me, "I have heard the voice of the words of this people, which they have spoken to you: they have well said all that they have spoken. (26) Oh that there were such a heart in them, that they would fear me, and keep all my commandments always, that it might be well with them, and with their children forever!

3) דברים פרק ה

(כ) וַיָהִי כִּשַּׁמְעֵכֶם אֶת הַקּוֹל מָתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהַהַר בּעֵר בַּאֵשׁ וַתָּקָרְבוּן אֵלַי כָּל רָאשֵׁי שָׁבְטֵיכֶם (כא) וַתאמרו הָן וזקניכֶם: הַרֹאָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת כְּבדוֹ וְאֶת גַּדְלוֹ וָאֵת קלוֹ שַׁמַענוּ מִתּוֹרְ הַאשׁ היוֹם הזֵה רַאינוּ כּי יִדבּר אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וָחָי: (כב) וְעַתָּה לָמָה נָמוֹת כִּי תֹאכִלֵנוּ הַאֵשׁ הַגָּדֹלַה הַזֹּאת אָם יֹסְפִים אַנַחָנוּ לְשָׁמֹעַ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהֵינוּ עוֹד וַמַתְנוּ: (כג) כִּי מִי כַל בַּשַׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הַאֲשׁ כַּמנוּ וַיֵּחִי: (כד) קרַב אַתָּה וּשְׁמָע אֵת כַּל יאמר ה' אַלהֵינוֹ וְאַתִּ תדבר אלינו את כל אשר ידבר ָרְ' אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךְ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִּׁינוּ: (כה) וַיִּשָּׁמַע ה' אֶת קוֹל דִּבְרֵיכֶם (בָּדַבַּרְכֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אַלַי שַׁמַעִתִּי אֶת קוֹל דִּבְרֵי הַעַם הַזֵּה שַׁ אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דְּבֵּרוּ: (כו) מִי יִתֵּן וְהַיַה לְבַבַם זֶה לָהֶם <u>לִיראָה אֹתִי</u> <u>את כל מצותי</u> כַּל ולשׁמרׁ להֵם ייטב למען הימים ולבניהם לעלם:

4) Deuteronomy Chapter 31 (4 (ט) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְנָהּ אֶל הַכֹּהַנִים בְּנֵי לֵוִי

Pardes | DTTD | Institute of Jewish Studies

A TALE OF TWO MOUNTAINS: TREMBLING BEFORE G-D

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

(9) Moses wrote this law, and delivered it to the priests the sons of Levi, who bore the ark of the covenant of Hashem, and to all the elders of Israel. (10) Moses commanded them, saying, "At the end of every seven years, in the set time of the year of release, in the feast of tents, (11) when all Israel has come to appear before Hashem your God in the place which He shall choose, you shall read this law before all Israel in their hearing. (12) Assemble the people, the men and the women and the little ones, and your foreigner who is within your gates, that they may hear, and that they may learn, and fear Hashem your God, and observe to do all the words of this law; (13) and that their children, who have not known, may hear, and learn to fear Hashem your God, as long as you live in the land where you go over the Jordan to possess it."

ֿהַנֹשְׂאִים אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' וְאֶל כָּל זְקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם ַלֵאמֹר מִקֶּץ שָׁבַע שָׁנִים בִּמֹעֵד ַשְׁנַת הַשָּׁמְטַה בָּחַג הַסֵּכּוֹת: (יא) בַּבוֹא כל ישׂראל לראוֹת אֶת פַּני ָה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תַּקָרַא אֶת הַתּוֹרַה הַזֹּאת נַגֶּד כַּל יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם: (יב) הַקְהֵל אֶת ַהַעָם הַאֲנַשִּׁים וְהַנַּשִּׁים וְהַטַּף וְגֵּרְרָ ּבִּשְׁעֶרֶיךָּ **לְמַעַן יִשְּׁמְעוּ** אשׁר 'וּלְמַעַן יִלְמָדוּ וְיַרְאוּ אֶת ה אֱלהֱיכֶם וִשַּׁמְרוּ לַעֲשׁוֹת אֱת כַּל :הזאת (יג) הַתּוֹרַה דבַרי ובְנֵיהֶם אֲשֵׁר לֹא יִדְעוּ יִשְׁמְעוּ וַלַמִדוּ לִירָאָה אֶת ה' אֱלהֵיכֶם כַּל הַיַּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל האָדמה אַשר אתם עברים את <u>הַיִּרְדֵּן</u> שָׁמָה לְרִשְׁתַּהּ:

5) Exodus Chapter 9

(18) "Behold, tomorrow about this time I will cause to rain a very heavy hail, such as has not been in Egypt since the day it was founded even until now. (19) Now therefore command that all of your livestock and all that you have in the field be brought into shelter. Every man and animal that is found in the field, and isn't brought home, the hail shall come down on them, and they shall die." (20) Those who feared the word of Hashem among the servants of Pharaoh made their servants and their livestock flee into the houses. (21) Whoever didn't respect the word of Hashem left his servants and his livestock in the field....

(23) Moses stretched out his rod toward the heavens, and Hashem sent thunder, hail, and lightning flashed down to the earth. Hashem rained hail on the land of Egypt.....

(27) Pharaoh sent, and called for Moses and Aaron, and said to them, "I have sinned this time. Hashem is righteous, and I and my people are wicked. (28) Pray to Hashem; for there has been enough of mighty thundering and hail. I will let you go, and you shall stay no longer." (29) Moses said to him, "As soon as I have gone out of the city, I will spread abroad my hands to Hashem. The thunders shall cease, neither shall there be any more hail; that you may know that the earth is Hashem's. (30) But as for you and your servants, I know that you don't yet fear Hashem, God." ....

(34) When Pharaoh saw that the rain and the hail and the thunders were ceased, **he sinned yet more**, and hardened his heart, he and his servants.

5) שמות פרק ט

(יח) הְנְנִי מַמְטִיר כָּעֵת מָחָר בָּרָד כָּבֵד מְאד אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָמֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן הַיּוֹם הִוּסְדָּה וְעַד עָתָּה: (יט) וְעַתָּה שְׁלַח הָעֵז אָת מִקְנְךּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְךְּ בִּשֶּׁדֶה כָּל הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יְמָצֵא בַשְּדֶה וְלֹא יֵאָסֵף הַבִּיְתָה וְיָרֵד עֲלֵהֶם הַבָּרָד וָמֵתוּ: (כ) הַיָּרֵא אֶת דְּבַר ה' מֵעְבְדִי מַקְנֵהוּ אֶל הַבָּרִיו וְאֶת לֹא שָׁם לְבּוֹ אֶל דְּבַר ה' וַיִּעְזֹב אָת עַבָּדִיו וְאֶת מִקְנֵהוּ בַּשֶּׂדָה:

(כג) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת מֲטֵהוּ עַל הַשָּׁמֵיִם **וַה' נָתַן קֹלֹת וּבָּרָד** וַתִּהְלַךְ אֵשׁ אָרְצָה וַיִּמְטֵר ה' בָּרַד עַל אֶרֵץ מִצְרַיִם: .....

וִיִּשְׁלֵח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהְרוֹ וַיִּאמֶר אֲלֵהֶם חָטָאתִי הַפְּעַם ה' הַצַּדִּיק וַאֲנִי וְעַמִּי הַבְּעָתִּים: (כח) הַעְתִּירוּ אֶל ה' הְרְשָׁעִים: (כח) הַעְתִּירוּ אֶל ה' וְאֲנִי וְעָמִי וְאֲשָׁלְּחָה אֶתְכֶם וְלֹא תֹסְפוּן לְעֵמד: (כט) וַיִּאמֶר אֱלָיו משֶׁה לְצֵאתִי אֶת הָעִיר אֶפְרשׁ אֶת כַּפִּי לָצְאתִי אֶת הָעִיר אֶפְרשׁ אֶת כַּפִּי אֶל ה' הַקְּלוֹת יֶחְדָּלוּן וְהַבָּבֶּדְ לֹא יִחְיָבָלוּן וְהַבָּבֶדְ לֹא יִחְיָבְלוּן וְהַבָּבֶדְ לֹא הְיָכֶה עוֹד לְמַעַן הֵדַע כִּי לַה' הָאֶרָץ: (ל) וְאַתָּה וַעֲבָדֶיךְ הָאֶרָץ: (ל) וְאַתָּה וַעֲבָדֶיךְ הָאֹרִים: ....

(לְּדֹ) וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי חָדַל הַמְּטָר וְהַבָּרָד וְהַקּלֹת וַיֹּ**סֶף לַחֲטֹא** וַיַּכָבַּד לִבּוֹ הוּא וַעֲבַדִיו:

6) Kings 1, Chapter 19

6) מלכים א, פרק יט

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

(8) He arose and ate and drank; and with the strength from that meal he walked forty days and forty nights as far as the mountain of God at Horeb. (9) There he went into a cave, and there he spent the night. Then the word of the LORD came to him. He said to him, "Why are you here, Elijah?" (10) He replied, "I am moved by zeal for the LORD, the God of Hosts, for the Israelites have forsaken Your covenant, torn down Your altars, and put Your prophets to the sword. I alone am left, and they are out to take my life." (11) "Come out," He called, "and stand on the mountain before the LORD." And lo, the LORD passed by. There was a great and mighty wind, splitting mountains and shattering rocks by the power of the LORD; but the LORD was not in the wind. After the wind—an earthquake; but the LORD was not in the earthquake. (12) After the earthquake—fire; but the LORD was not in the fire. And after the fire—a soft silent sound. (13) When Elijah heard it, he wrapped his mantle about his face and went out and stood at the entrance of the cave. Then a voice addressed him: "Why are you here, Elijah?" (14) He answered, "I am moved by zeal for the LORD, the God of Hosts; for the Israelites have forsaken Your covenant, torn down Your altars, and have put Your prophets to the sword. I alone am left, and they are out to take my life."

ָר) וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ (ח) בָּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִּיא אַרְבָּעִים יוֹם וָאַרְבָּעִים לַיִּלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵב: (ט) וַיַּבֹא שַׁם אֵל הַמְּעַרָה וַיָּלֶן שָׁם וְהִנֵּה דְבַר ה' אֵלִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לְּךָ פֹּה אֶלְיָהוּ: (י) וַיֹּאמֶר קַנֹּא קנָאתִי לַה' אֱלֹהֵי צַבַאוֹת כִּי עַזָבוּ בְרִיתְךְ בְּנֵי יִשָּׂרַאֵל אֵת מִזְבָּחֹתֵיךְ הָרָסוּ וְאֶת ַנְבִיאֶיךָ הָרָגוּ בֶּחָרֶב וַאָּוַּתֵר אֲנִי לָבַדִּי וַיִּבַקְשׁוּ אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: ֿיא) וַיּאמֶר צֵא וְעָמַדְתָּ בָּהָר) ַלָּפָנֵי ה' וְהָנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ מָפֶרֵק וְחָזָק גָּדוֹלַה וּמִשַּׁבֵּר סָלָעִים לְפָנֵי ה' לֹא בַרוּחַ ה' וָאַחַר הַרוּחַ רַעַשׁ לֹא בַרַעַשׁ ה': (יב) וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ ה' וְאַחַר הָאֵשׁ **קוֹל דְּמָמָה** דַקַה: (יג) וַיִּהִי כִּשָּׁמֹעַ אֱלְיַהוּ וַיַּלֵט פַּנַיו בָּאַדַּרָתּוֹ וַיֵּצֵא וַיַעמד פַּתַח הַמִּעַרֵה וְהַנֵּה אֱלַיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה לְּךָ פֹּה אֱלְיָהוּ: (יד) וַיֹּאמֶר קַנֹּא קנַאתִי לַה' אֱלֹהֵי צַבַאוֹת כִּי עַזְבוּ בְרִיתְךְ בְּנֵי יִשָּׁרָאֵל אֶת מִזְבְּחֹתֶיךְ הָרָסוּ וְאֶת נָבִיאֶיךָ הָרְגוּ בֶחָרֶב וָאִוַּתֵר אֲנִי ּלְבַדִּי וַיִּבַקְשׁוּ אֶת נַפִּשִּׁי לְקַחְתָּהּ:

8) Maimonides (Mishneh Torah) Foundational Laws of the Torah, Chapter 2

- **1** It is mandatory to love and fear this Glorified and Awe-inspiring God, for it is said: "You shall love the Lord your God" (Deut. 6,5); and as it is said: "The Lord your God you shall fear." (Ibid. 6, 13).
- 2 But how may one discover the way to love and fear Him? When man will reflect concerning His works, and His great and wonderful creatures and will behold through them His infinite and wonderful, matchless wisdom, spontaneously be filled with love, praise and exaltation and become possessed of a great longing to know the Great Name, even as David said: "My soul thirsts for God, for the living God," (Psalms 42:2); and when he will think of all these matters, he will be taken aback in a moment and stricken with awe, and realize that he is an infinitesimal creature, humble and dark, standing with an insignificant and slight knowledge in the presence of the All Wise, as David said: "For when I see Your heavens, the wonderful works of Your fingers - what is man that You remember him?" (Ibid. 8:4).

8) רמב"ם (משנה תורה) הלכות יסודי התורה, פרק ב הלכה א - האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ונאמר את ה' אלהיך, ונאמר את ה' אלהיך.

הלכה ב - והיאך היא הדרך בשעה ויראתו, לאהבתו במעשיו האדם שיתבונן הגדולים הנפלאים וברואיו ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו נפשי צמאה TIT שאמר לאלהים לאל חי, **וכשמחשב** בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו....

9) Nachmanides – Introduction to the Torah

9) רמב"ן - הקדמה לתורה

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

In the name of the great G-d, and The fearful, I will begin to write novel interpretations in the explanation of the Torah – with terror, with fear, with trembling, with sweat and with dread; Praying and confessing with a contrite heart and broken spirit; asking forgiveness, seeking pardon and atonement; with bowing, with kneeling, with prostration until all of the vertebrae of the spine seem to be loosened. And my soul knows with absolute certainty that the egg of the ant is not as small in comparison to the outermost sphere as my little wisdom and brief knowledge are compared to the secrets of the Torah that are hidden in her house and concealed in her room. For every precious thing and every wonder, every profound mystery and all glorious wisdom are stored up with her, sealed in her treasure; by a hint, by a word, in writing and in speaking. Just as the prophet, who was adorned with royal garments and a crown, the anointed one of the G-d of Jacob, the author of the sweetest of songs, said: "I have seen an end to every purpose, but your commandments are exceedingly broad." Furthermore it is written: "Your testimonies are wondrous; therefore my soul has guarded them. But what shall I do?! - Since my soul craves for Torah, and she is in my heart as a consuming, burning fire, in my kidneys restrained; to go forth in the footsteps of the former ones, the lions of the group, the exalted of the generations, the men of might; to enter with them in the "thickness of the beam;" to write, as they did, explanations of the verses and midrashic interpretations, on the commandments and on the homilies, "ordered in all things and sure."

And G-d, Who alone I shall fear – He shall save me from "the day of wrath." He shall keep me from mistakes and from all sin and transgression; and he shall lead me in the straight path and open for us the gates of light. He shall deem us worthy to see "the day of good tidings," as it is written: "How beautiful upon the mountains are the feet of the messenger of good tidings, who announces peace; the harbinger of good tidings who announces salvation; that says to Zion: Your G-d reigns." "Your word is greatly refined, and Your servant loves it; Your righteousness is an everlasting righteousness; and Your law is Truth. Your testimonies are righteous forever. Give me understanding and I shall live."

בשם האל הגדול הגבור והנורא אתחיל לכתוב חידושים בפירוש התורה. באימה ביראה ברתת בזיע במורא. מתפלל ומתודה בלב נדכה ונפש שבורה. שואל סליחה מבקש מחילה וכפרה. בקידה בכריעה בהשתחויה. עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה. ונפשי יודעת מאד ידיעה ברורה. שאין ביצת הנמלה כנגד הגלגל העליון צעירה. כאשר חכמתי קטנה ודעתי קצרה כנגד סתרי **תורה**. הצפונים בביתה הטמונים בחדרה. כי כל יקר וכל פלא כל סוד עמוק וכל חכמה מפוארה. כמוס עמה חתום באוצרה. ברמז בדבור בכתיבה ובאמירה. כאשר אמר הנביא המפואר בלבוש מלכות והעטרה. משיח אלהי יעקב ונעים הזמירה. לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד. ונאמר פלאות עדותך על כן נצרתם נפשי. אבל מה אעשה ונפשי חשקה בתורה. והיא בלבי כאש אוכלת בוערה. בכליותי עצורה. לצאת בעקבי הראשונים אריות שבחבורה. גאוני הדורות בעלי גבורה. להכנס עמם בעובי הקורה. לכתוב בהם פשטים בכתובים ומדרשים במצות ואגדה. ארוכה בכל ושמורה. ואשים למאור פני נרות המנורה הטהורה. פרושי רבינו שלמה עטרת צבי וצפירת תפארה. מוכתר בנמוסי במקרא משפט לו ובגמרא. במשנה הבכורה. בדבריו אהגה. באהבתם אשגה. ועמהם יהיה לנו משא ומתן דרישה וחקירה. בפשטיו ומדרשיו וכל אגדה בצורה. אשר בפירושיו זכורה. ועם רבי אברהם בן עזרא. תהיה לנו תוכחת מגולה ואהבה מסותרה. והאל אשר ממנו לבדו אירא. יצילנו מיום עברה יחשכני משגיאות ומכל חטא ועברה. וידריכני בדרך ישרה. ויפתח לנו **שערי אורה**. ויזכנו ליום הבשורה. כדכתיב מה נאוו על ההרים רגלי

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אומר לציון מלך אלהיך. צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה. צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת. צדק עדותיך לעולם הבינני ואחיה:

10) Proverbs Chapter 22

4) On the heel of humility is fear of Hashem, wealth, honor and life

Rashi – Fear of HaShem comes as a result of humility; alternatively, humility is central and fear is subordinate to it, a heel to be stepped on by the foot.

Malbim – Humility stems from perceiving the greatness of the Creator – His great power and the reality that he created, to the point where one realizes that he is negligible compared to even a fraction of creation. Even if one were to attain, in this world, royalty, wisdom and courage and all other sublime qualities, he should know that he is like a small ant in comparison to the Great King Who stands over him...And this awareness inevitably brings fear of G-d – that one fears doing anything contrary to His will, as the Rema wrote: "I place G-d always opposite me."

Shulchan Arukh - Orach Chayim, Siman 1

1 - .....Rema - "I place G-d always before me (Psalms 15:8)." This is a fundamental principle of the Torah and a sublime quality of the righteous who walk before G-d. The way one sits, moves and engages in his various activities, when alone in his home, is not comparable to the way he behaves when he is the presence of a great king; the way he speaks and opens his mouth widely, when he is together with his family members and friends, is not comparable to his speech in the presence of the king. How much more so, if one sets to his heart, that the Great King, the Holy One, blessed be He, Whose Glory fills the Earth, stands upon him and sees all of his actions, as it is written: "If a man is hidden in a secret place, will I not see him, says HaShem?!! (Jeremiah 23:24), there will immediately come to him the fear and the humility of the dread of HaShem and the constant shame before Him; consequently, he will not be embarrassed when people ridicule him for serving G-d, may He be Blessed. Even when one is walking alone or lying in bed, he should have the awareness before Whom he is sleeping. As soon as one wakes up, he should get up diligently to serve his Creator, may He be blessed and elevated.

10) משלי פרק כב

ד) עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת ה' עֹשֶׁר וְכָבוֹד וְחַיִּים:

רש"י (שם) - בשביל הענוה יראת ה' באה, ד"א ענוה עיקר והיראה טפילה ועקב לה מדרס לרגליה: מלבי"ם - שורש הענוה מסתעף ממה שמשיג גדולתו של יוצר בראשית וכחו הגדול והמציאות אשר ברא, עד שישיג שהנהו כאין שישיג בעוה"ז מלכות וחכמה וכל המעלות, ידע כי הוא טנמלה קטנה לפי המלך הגדול העומד עליו.... ומחשבה זו סופה להכניס בלבבו יראת ה' שיירא מעשות דבר נגד רצונו, כמ"ש הרמ"א שויתי ה' לנגדי .....

שולחן ערוך אורח חיים הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

(א) .....**רמ"א -** שויתי ה' לנגדי תמיד (תהילים טז, ח) הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו לבדו כישיבתו בביתו, ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כ"ש במושב המלך. כדבורו כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש ברוך הוא, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג, כד). מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' נ"ב), ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת. גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי ומיד שיעור משנתו הוא שוכב, יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה (טור).

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

1 – Rabi said...... Contemplate upon three things and you will never come to sin. Know what is above you: 1) An eye that sees, 2) An ear that hears, and 3) All of your actions are written in a book.

Tractate Sotah - Chapter 9

15 – When Rabi died, humility and fear of sin ceased to exist ..... Rabbi Pinchas b. Yair said: Diligence brings one to cleanliness ......humility brings one to fear of sin

The Path of the Just - Chapter 23

The way to acquiring humility – There are two things that acclimatize one towards humility: regularity and contemplation.... Contemplation is with respect to a number of matters: 1) "Know from where you came, to where you are going and before Whom you will give an accounting (Avot 3:1) ......2) The topsy-turvy nature of events e.g. how easy it is for a wealthy person to become poor..... What tends to undermine this [contemplation] is the abundance and satiety of all the good in the world. But even more problematic is folly and lack of true knowledge, for one sees that hubris is to be primarily found by the greatest of fools. Additionally, humility is undermined when one attaches himself to fawning people and hypocrites.

א -רבי אומר ....והסתכל בשלשה
 דברים ואי אתה בא לידי עבירה דע מה
 למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת וכל
 מעשיך בספר נכתבין:

מסכת סוטה - פרק ט טו - משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא... ר' פנחס בן יאיר אומר זריזות מביאה לידי נקיות....וענוה מביאה לידי יראת חטא

בדרכי קנין הענוה – שנים הם המרגילים את האדם אל הענוה: הרגילות וההתבונן. הרגילות הוא, שיהיה האדם מרגיל עצמו מעט מעט בהתנהג שפלות...אך ההתבונן הוא על ענינים שונים: האחד..."דע מאין באת..ולאן אתה הולך...ולפני מי אתה עתיד ליתו דיו וחשבוו " (אבות אבות ליתו דיו וחשבוו " (אבות

מסילת ישרים – פרק כג

ענינים שונים. וזאוזו... זע מאין באת..ולאן אתה הולך...ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון..." (אבות ג:א)...השני הוא ענין חלוף תולדות הזמן ורוב תמורותיהם, כי העשיר קל להיות עני...אך מפסידי המידה הזאת, הוא הריבוי והשביעה בטובות העולם הזה...והנה בראש כל המפסידים הוא הסכלות ומיעוט הידיעה האמיתית כי תראה שאין הגאוה מצויה יותר אלא

במי שסכל יותר...עוד ממפסידי הענוה

ההתחברות או ההשתמש בבני אדם

חנפים....

12) Genesis - Chapter 18

(23) Abraham came forward and said, "Will You sweep away the innocent along with the guilty? (24) What if there should be fifty innocent within the city; will You then wipe out the place and not forgive it for the sake of the innocent fifty who are in it? (25) Far be it from You to do such a thing, to bring death upon the innocent as well as the guilty, so that innocent and guilty fare alike. Far be it from You! Shall not the Judge of all the earth deal justly?" (26) And the LORD answered, "If I find within the city of Sodom fifty innocent ones, I will forgive the whole place for their sake." (27) Abraham spoke up, saying, "Here I venture to speak to my Lord, I who am but dust and ashes: (28) What if the fifty innocent should lack five? Will You destroy the whole city for want of the five?"......

Chapter 20

(2) Abraham said of Sarah his wife, "She is my sister." So King Abimelech of Gerar had Sarah brought to him. (3) But God came to Abimelech in a dream by night and said to him, "You are to die because of the woman that you have taken, for she is a married woman." (4) Now Abimelech

12) בראשית פרק יח

ָלגֹ) וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף (כֹגֹ) ּתִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע: (כד) אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר ָהַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא תִשָּׂא לַמָּקוֹם חַמִּשִּׁים הַצַּדִּיקִם אֲשֶׁר בִּקְרַבָּה: (כה) חָלְלָה לְּךָ מֵעֲשֹׁת כּדבר הזֵּה לָהמית צדיק עם רשׁע וָהַיֵה כצדיק כַּרַשַּׁע חַללַה לַּךְ ָהַשֹּׁפֵט כָּל הַאָּרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: (כו) וַיאמֶר ה' אם אָמְצֵא בסִדם חַמשִּים צַדִּיקִם בָּתוֹךְ הָעִיר וְנָשָּאתִי ּלְכַל הַמַּקוֹם בַּעֲבוּרָם: (כז) וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֵר הָנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי ַלְדַבֵּר אֶל אֲדֹנָי וָ**אָנֹכִי עָפָר וָאֵפֵר**: (כח) אוֹלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם ּחֲמִשָּׁה הֲתַשָּׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֵת כָּל ַהַעִיר.....

פרק כ

ָב) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הָוֹא וַיִּשְׁלַח אָבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גָּרָר וַיִּקַח אֶת שָׂרָה: (ג) וַיָּבא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֵר לוֹ הָנָּךְ מֵת עַל הַאִּשָּׁה אֲשֵׁר

MEIR SCHWEIGER I meirs@pardes.org.il

had not approached her. He said, "O Lord, will You slay people even though innocent? (5) He himself said to me, 'She is my sister!' And she also said, 'He is my brother.' When I did this, my heart was blameless and my hands were clean." (6) And God said to him in the dream, "I knew that you did this with a blameless heart, and so I kept you from sinning against Me. That was why I did not **let you touch her**. (7) Therefore, restore the man's wife—since he is a prophet, he will intercede for you—to save your life. If you fail to restore her, know that you shall die, you and all that are yours." (8) Early next morning, Abimelech called his servants and told them all that had happened; and the men were greatly frightened. (9) Then Abimelech summoned Abraham and said to him, "What have you done to us? What wrong have I done that you should bring so great a guilt upon me and my kingdom? You have done to me things that ought not to be done. (10) What, then," Abimelech demanded of Abraham, "was your purpose in doing this thing?" (11) "I thought," said Abraham, "surely there is no fear of God in this place, and they will kill me because of my wife.

Chapter 22

(10) And Abraham picked up the knife to slay his son. 11) Then an angel of the LORD called to him from heaven: "Abraham! Abraham!" And he answered, "Here I am." (12) And he said, "Do not raise your hand against the boy, or do anything to him. For now I know that you fear God, since you have not withheld your son, your favored one, from Me."

בָּעֻלַת בַּעַל: (ד) וָהָוא לקחת וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיּאמַר אֲדֹנֵי הָגוֹי גַּם צַדִּיק תַּהַרֹג: (ה) הַלֹא הוא אַמֵּר לִי אֲחֹתִי הָוֹא וְהִיא גם הוא אמרה אחי הוא בּתם לְבָבִי וּבְנִקְין כַּפַּי עָשִיתִי זאת: (וּ) וַיֹּאמֶר אֵליו האֵלהִים בַּחַלֹם גַּם אַנֹכִי יַדַעתִּי כִּי בָתֵם לְבַבָּךְ עַשִּׁיתַ זֹאת וָאֶחְשֹּׁךְ גַּם אָנֹכִי אוֹתְךָ מֵחֲטוֹ ֹלִי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיךָ לְנָגֹעַ אֵלֵיהַ: ַז) וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נַביא הוא וִיִּתְפַּלֵּל בַּעַדְרְ וֶחְיֵה וְאִם אֵינָךְ מֵשָׁיב דַּע כִּי מוֹת תַּמוּת אַתַּה ּוְכָל אֲשֶׁר לָךְ: (ח) וַיַּשָׁכֵּם אֲבִימֶלֶךְ בַּבּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל עַבָּדִיו וַיִּדַבֵּר אֶת ַכַּל הַדְּבַרִים הַאֵּלֵּה בָּאַזְנֵיהֶם וַיִּירָאוּ הַאַנַשִּׁים מִאד: (ט) וַיִּקְרַא אַבִּימֵלֶךְ לאברהם ויאמר לו מה עשית לנו וּמֶה חטאתִי לךְ כִּי הֵבֵאת עלַי וְעַל ממלכתי חטאה גדלה מעשים (י) אֲשֵׁר לֹא יֵעֲשׂוּ עֲשִּׂיתַ עְמַדִּי: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל אַבְרָהָם מָה ַרַאִיתַ כִּי עֲשִּׂיתַ אֵת הַדַּבַר הַזֵּה: יא) וַיֹּאמֶר אַבְרַהַם כִּי אַמַרְתִּי רַקּ אָין יָרָאַת אֱלֹהִים בַּמַּקוֹם הַזֶּה ַוַהֲרָגוּנִי עַל דְּבַר אָשָׁתִי:

פרק כב

(י) וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַח אֶת הַמַּאְכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ: (יא) וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ ה' מִן הַשְּׁמִים וַיִּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיִּאמֶר הָנֵּנִי: (יב) וַיִּאמֶר אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעשׁ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חַשַּׂכָתַ אֶת בְּנָךְ אֶת יִחִידְךְ מִמֵּנִי: